

N.A. Baskakov'un Tespitleri-2:

Kuzey-Doğu ağızlarında kelime başında özellikli olarak /j/, bazen /c/ ve sadece çok seyrek örneklerde de /y/ bulunurken, Güney-Batı ağızlarında asıl olarak /c/, ihtiyarî olarak da /y/ ve /j/ bulunur²⁹:

Kuzey-Doğu ağızları	Güney-Batı ağızları
---------------------	---------------------

jılan ~ *cılan / yılan* 'yılan'

jıl ~ *cıl / yıl* 'yıl'

jemis ~ *cemis* 'meyve'

jıy- ~ *cıy-* 'toplamak'

jirt- ~ *cirt- / yırt-* 'yırtmak'

jürek ~ *cürek* 'yürek'

jumırtqa ~ *cumırtqa* 'yumurta'

²⁹Baskakov, N.A., a.g.e., s. 86.

Dudaklılık uyumunun güçlülük derecesi de Karakalpak Türkçesinin ağızlarında birbirinden farklıdır. Kuzey-Doğu Karakalpak ağızlarında (Tahtaköprü rayonunun dokuz on awılı hariç) Güney-Batı ağızlarına göre dudak uyumu çok daha az belirgindir³⁰. Kuzey-Doğu ağızlarında dudak uyumundaki bu gevşeklik, Kazak Türkçesi ile olan komşuluktan kaynaklanır.

Kuzey-Doğu ağızları	Güney-Batı ağızları	Kuzey-Doğu ağızları	Güney-Batı ağızları
u - ı <i>qudıq</i>	u - u <i>quwdu</i>	o - ı ^u <i>otır-</i>	o - u ^u <i>otun</i>
ü - i <i>umtıł-</i> <i>türi</i> <i>urı</i> <i>jürgiz-</i>	ü - ü <i>tumsuq</i> <i>murnuñ</i> <i>cüzük</i> <i>cüzüm</i>	ö - i <i>moymı</i> ^u <i>ögiz</i> <i>sözim</i>	ö - ü <i>doñuz</i> ^u <i>oyınşıq</i> <i>börü</i>

Kuzey-Doğu ağızları	Güney-Batı ağızları	Kuzey-Doğu ağızları	Güney-Batı ağızları
ö - e <i>töbesine</i> ^u <i>öleñ</i> <i>körgen</i>	ö - ö <i>kölöñkö</i> ^u <i>ördök</i> ^u <i>ölöñ</i>	ü - e <i>töyege</i> <i>ülken</i> <i>tüspes</i>	ü - ö <i>üydö</i> <i>cürödi</i> <i>cüzdö</i>

³⁰Baskakov, N.A., a.g.e., s. 38.